

I. Omgevingsanalyse

Een mondiale economie in transitie

- De toekomst van Europa en Vlaanderen wordt op tal van manieren beïnvloed door de dominante trends in de mondiale economie. Binnen een mondiale markt worden beslissingen inzake investeringen steeds vaker buiten Vlaanderen genomen
- Vlaanderen komt in een concurrentiële positie tegen andere regio's - De Vlaamse poorten (zeehavens en luchthavens) moeten eveneens hun positie opeisen binnen deze concurrentiële omgeving en ze moeten hiervoor specifieke strategieën ontwikkelen
- Tevens worden buitenlandse concepten met andere ruimtegebruiksvormen geïntroduceerd op de Vlaamse markt (grootschalige projecten die leisure, shopping, wonen en kantoren combineren).
- Tegelijkertijd wijzigt het logistieke landschap, waarbij steeds meer hinterlandlocaties in het netwerk van verplaatsingen worden betrokken.
- De ontwikkelingen op het vlak van ICT hebben fysieke en financiële hindernissen weggenomen.
- De Vlaamse economie is een open economie en sterk afhankelijk van in- en uitvoer. Dit maakt Vlaanderen kwetsbaar voor een economische crisis op internationale markten.
- De industriële tewerkstelling neemt geleidelijk af - een duidelijk evolutie naar hoogproductieve, sterk kapitaal- en schaalintensieve industrie enerzijds en gespecialiseerde kleinschalige activiteiten anderzijds.
- Verschuivingen naar tertiaire of hoogtechnologische activiteiten creëren bijzondere ruimtevragen. Enerzijds zullen kleinere oppervlaktes huisvesting kunnen bieden aan activiteiten met een intensieve personeelsbezetting. Anderzijds speelt het belang van het imago voor deze 'nieuwe' economie in het voordeel van hoogwaardige locaties, zoals stedelijke milieus, wetenschapsparken, (architecturaal) waardevol patrimonium en regio's met veel natuur, groen, rust als onderscheidende kwaliteit.
- Steden blijven een belangrijke rol vervullen in de economische transitie. Werkgelegenheid blijft immers nog steeds sterk geconcentreerd in stedelijke gebieden, waarbij de sterkere groei in de regionale en kleine steden opvalt
- Voor de ruimtebehoevende industrie en diensten zit de stad aan de bovengrens van de economische groei waardoor dit type van activiteiten de stad ontvlucht.
- Dit is niet het geval voor de zakelijke diensten, waar de groei in de steden nog steeds belangrijk is. Toch zijn er ook hier indicaties dat een te grote concentratie negatieve effecten sorteert. Met een aangepast 'stedelijk' economisch beleid kan deze bovengrens een stuk verlegd worden.

Gezinsverdunning en vergrijzing als demografische uitdagingen

- Analyses tonen aan dat de snelle groei van de bevolking stilaan voorbij lijkt.
- Er wordt echter wel verwacht dat het aantal huishoudens verder zal toenemen tot ruim 2,7 miljoen in 2020. In nagenoeg alle steden en gemeenten neemt het aantal huishoudens toe.
- In 2020 zal één op drie huishoudens bestaan uit één persoon. Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt vooral sterk toe buiten de steden en aan de kust
- De verwachting is dat de verdergaande gezinsverdunning zorgt voor een blijvende vraag naar woongelegenheden, maar dat de omvang van de woning globaal kleiner zal zijn.
- Daarnaast kenmerkt de Vlaamse bevolking zich door een toenemende vergrijzing en ontgroening.
- Vlaanderen zal dus de komende decennia geconfronteerd worden met een sterke toename van het aandeel ouderen. Binnen de groep ouderen zal ook het aandeel 80-plussers sterk toenemen. Bovendien zal ook de diversiteit, zowel sociaal-economisch als sociaal-cultureel, binnen de groep ouderen toenemen.
- Dit heeft o.a. gevolgen voor de woonvoorkeuren en stelt de vraag naar de combinatie van wonen en zorg. Ouderen zullen in de toekomst vaker zelfstandig (al dan niet met een partner) wonen en zullen minder vaak worden opgenomen in een rust- of verzorgingstehuis. Er wordt geschat dat er in Vlaanderen tegen 2020 een vraag zal zijn naar ongeveer 80.000 extra woongelegenheden die aangepast zijn voor alleenstaanden. Tegen 2050 kan dit geschat worden op 170.000 eenheden.
- Bovendien zijn ouderen ook sterk aangewezen op voorzieningen in de buurt van de woning, wat het belang van die voorzieningen, openbaar vervoer en openbaar groen beklemtoont.
- Alternatieve woonvormen zoals groepswoningen, kangoeroewoningen en aanleunwoningen kunnen een oplossing bieden om langer zelfstandig te blijven wonen, evenals aanpasbaar of levenslang wonen.
- De toenemende vergrijzing heeft dus een belangrijke ruimtelijke impact door enerzijds de vraag naar meer collectieve (zorg)voorzieningen die extra ruimte innemen en anderzijds door de vraag naar een uitgebreider en meer gedifferentieerd aanbod aan huisvesting en dienstverlening voor ouderen.

Duurzame ontwikkeling en omgaan met veranderingen

- Duurzame ontwikkeling impliceert een evenwichtige benadering van de ecologische, sociologische, economische en culturele sturende mechanismen in de maatschappij.
- Vanuit de ecologische dimensie dient er zich een bijzondere uitdaging aan, namelijk de CO2 en klimaatsproblematiek
- Volgens de 4de Nationale Mededeling van België onder het Klimaatverdrag (NM4) is de kennis over de gevolgen van klimaatverandering in België (en Vlaanderen) eerder beperkt, vooral wanneer het over een kwantitatieve evaluatie gaat. Het is bijgevolg moeilijk om de kwetsbaarheid voor de verschillende sectoren te bepalen en te vergelijken, zonder gedetailleerd bijkomend onderzoek van elke sector en rekening houdend met de evolutie van alle relevante klimaatgerelateerde en niet klimaatgerelateerde factoren. De eerste stappen in die richting werden reeds gezet voor specifieke sectoren, zoals landbouw en natuur. Voor een aantal andere gebieden zijn nog bijkomende inspanningen nodig, ook wat betreft het identificeren van de mogelijke aanpassingsmaatregelen in Vlaanderen. Dit zal geïntegreerd worden in het Vlaamse adaptatieplan, zoals voorzien in het Vlaams klimaatsbeleidsplan 2006-2012.
- De gevolgen van het wijzigende klimaat leiden tot nieuwe taakstellingen voor de open ruimte. Bescherming tegen overstroming en waterbuffering en het inzetten op alternatieve energievoorzieningen hebben een duidelijke ruimtelijke impact. Ook het aanplanten van bossen, het beperken van de erosie en het op peil houden van de grondwatervoorraden vormen belangrijke uitdagingen.
- Hiervoor is het belangrijk dat voldoende aandacht wordt geschonken aan het scheiden van functies. Tegelijkertijd komen verschillende van deze taken verweven voor met andere functies.

Verstedelijkingsdruk op de open ruimte en multifunctionaliteit van het platteland

- Spreiding van bebouwing is een essentieel kenmerk van de ruimtelijke structuur in Vlaanderen. De meerderheid van de Vlamingen leeft in een urbaan of suburbaan woonmilieu. Door suburbanisatie en desurbanisatie van het wonen en van economische activiteiten, zijn aan de steden en dorpen een uitgebreid en versnipperd net van linten, perifere gebieden en verspreide bebouwing toegevoegd. Dit fenomeen wordt ook wel ‘sprawl’ genoemd.
- Bovendien gaat dit gepaard met de trend dat voorzieningen bevolkingsstromen volgen. Hierdoor trekken handelszaken naar perifere en meer landelijke regio’s.
- Ook de bereikbaarheid speelt daarbij een rol. Naast woonlinten ontstaan er hierdoor
- In de periode 1990 – 2007 is de onbebouwde oppervlakte met 5,8% afgenomen, wat vooral neerkomt op het verdwijnen van akkerland en weiland. kleinhandelslinten.
- De suburbanisatie heeft daarmee niet enkel effect op het woonweefsel en economisch gebeuren, maar ook invloed op de mobiliteits- en verkeerstromen en de spreiding van bedrijvigheid. Verspreiding van de functies wonen, werken en recreatie leiden immers tot een grotere vraag naar vervoer, die om redenen van gebruiksvriendelijkheid en comfort, en bij gebrek aan voldoende ontwikkelde competitieve alternatieve vervoersvormen, vaak door de auto wordt ingevuld.
- Het valt af te wachten of de hernieuwde belangstelling bij jongvolwassenen voor de stad, een trend is die zich doorzet.
- Naast druk vanuit urbanisatie en suburbanisatie kent de open ruimte op het platteland in Vlaanderen ook een transformatie naar een multifunctionele ruimte. Belangrijk hierbij zijn de nieuwe vragen vanuit recreatie en toerisme. Ze wordt soms zelfs beschouwd als een publieke ruimte.
- De landbouwsector wordt geconfronteerd met het verder ontkoppelen van grondverbonden en nietgrondgebonden productie. De schaalvergroting in de landbouw leidt enerzijds tot de oprichting van grotere agrarische gebouwen met vaak een zeer industriële verschijningsvorm en anderzijds tot een toenemend aantal hoevegebouwen die hun agrarische functie verliezen. De herlokalisatie van historisch gegroeide solitaire bedrijven leidt tot een aanbod aan vrijgekomen gebouwen op het platteland.
- Er bestaat een vraag naar goed inrichtbare gespecialiseerde of geïntegreerde maar vooral ook rechtszekere zones waarbij het accent omwille van efficiëntie ligt op een grotere productie per ruimteenheid.
- Anderzijds is er een versterkte interesse voor bedrijfsmodellen, partnerschappen en inrichtingen aangepast aan de sterk verstedelijkte en versnipperde open ruimte.
- De huidige opdeling van het gebruik van de ruimte door het toewijzen van ‘monofunctionele’ gebieden voor landbouw, natuur, bos, wonen en andere biedt geen antwoord meer op een complexere samenleving met meer interactie, verweving en veranderingsdynamiek. De klassieke sectorale gebiedsbenadering is minder geschikt om te voldoen aan de diverse maatschappelijke taakstellingen naar de (open) ruimte.
- Het behoud en het versterken van de landbouw, de landschappelijke waarden en de natuurwaarden in de open ruimte vormen een andere belangrijke uitdaging. Aandachtspunten hierbij zijn het beperken van de verdere verstening en degradatie van open ruimte, het ontwikkelen van een antiversnipperingsbeleid, het realiseren van grote aaneengesloten landbouwgebieden, de natuurverbindingen op diverse schaalniveaus en het omgaan met verweving.

De Vlaamse overheid tussen andere overheden

- Vooreerst is er de geografische realiteit dat Vlaanderen door zijn ligging de metropolitane invloed ondergaat van de belangrijke steden en polinucleaire metropolen zoals Brussel, Londen, Parijs, de Randstad, het Rijn-Ruhr gebied, enz.
- Het Vlaamse ruimtelijke ordeningsbeleid beweegt zich verder tussen verschillende besturen. Naast de invloed van Europese beslissingen zijn er ook intergouvernementele processen of bovengewestelijke initiatieven zoals een directe wisselwerking met stedelijke gebieden, economische polen of landschappen aan de andere kant van de grens of de samenwerking met de andere Belgische deelstaten.
- De Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling, de Lissabon strategie, het Charter van Leipzig, alsook de opname van de doelstelling 'territoriale cohesie' in het verdrag van Lissabon kunnen een belangrijke invloed op het eigen Vlaamse ruimtelijk beleid hebben.
- Tevens bestaat het Europees Observatienetwerk voor Ruimtelijke Ordening (ESPON), waarin de ruimtelijke ontwikkelingen in Europa worden bestudeerd en opgevolgd. Voor de ruimtelijke ordening betekent dit voornamelijk dat territoriale verschillen in aanmerking zullen komen in het toekomstig Europees beleid en dat het Europees territorium in zijn samenhang zal worden bekeken.

- Binnen Vlaanderen is er tenslotte de vaststelling dat lokale besturen, als partner in de beleidsvoering, een toenemend aantal taken op zich nemen. De toenemende gemeentelijke autonomie leidt tot meer en meer maatwerk op lokaal niveau. De provincies hebben op het gebied van ruimtelijke ordening, naast een planningsbevoegdheid, een belangrijke, controlerende rol gekregen. De consequentie is echter vaak dat een eenheid van beleid complexer is om te bereiken. Een duidelijkere taakverdeling tussen de verschillende bestuursniveaus dringt zich op teneinde de subsidiariteit optimaal te laten functioneren.

II. Inhoudelijke krachtlijnen

1. De ruimtelijke troeven uitspelen

Investeren in creatieve steden voor wonen, werken en cultuur

- In een West-Europese context zijn het andere, specifiek lokale factoren die meer en meer het verschil maken voor succesvolle regio's. Met name creatieve steden, zowel bekeken vanuit wonen, werken als cultuur maken het verschil. Ook de leefbaarheid van de stad is een belangrijke lokale troef.
- Er worden een aantal factoren 7naar voor geschoven waarom grote steden en metropolitane regio's het vandaag zo goed doen. Het gaat om agglomeratievoordelen, voordelen inzake specialisatie en diversiteit, concentratie van R&D activiteiten en innovatie, groter menselijk kapitaal, meer fysisch kapitaal (gebouwen, enz.).(Groot)stedelijke milieus bieden onder meer door de agglomeratievoordelen een interessante omgeving. De omvang van de stedelijke economie maakt het ook mogelijk dat er een ruim keuzepallet van zakelijke diensten kan worden aangeboden. De grote omvang zorgt ook voor een voedingsbodem voor de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten. Creativiteit is in grote mate gebonden aan grotere steden De steden zijn laboratoria waar met behulp van verzameld jong talent, in kleine bedrijfjes nieuwe goederen en diensten worden bedacht en ontwikkeld. Grotere bedrijven kunnen er terecht voor nieuwe ideeën, wat cruciaal is in een mondiale economie8. Het is met andere woorden niet het globale tegenover, maar samen met het lokale: de 'globalisering'.
- Uiteraard zijn er ook negatieve facetten, agglomeratienadelen vanaf een zeker omvang: het bestaan van de 'stedelijke paradox' met een mismatch tussen het grote aanbod aan arbeid en een grote werkloosheid, exclusie en armoede, sociaal-economische ongelijkheid, criminaliteit, problemen inzake leefkwaliteit, enz.

Een vitaal platteland - sterke landbouw - aandacht voor het ruraal ondernemerschap - een sterke en kwalitatieve open ruimte met landbouw, natuur en bos

Kwalitatieve ruimte voor ondernemerschap

- **Belang van een kwalitatief vestigingsmilieu :** Een ruimtelijk-economisch beleid biedt de mogelijkheid om de economische attractiviteit van een regio te versterken of te behouden. Bovendien wordt het ruimtelijk-economisch beleid alsmaar belangrijker.
 - Als gevolg van de mondialisering en de realisatie van de interne markt zijn de instrumenten om te kunnen concurreren met het buitenland gereduceerd. Inspelen op de zogenaamde 'global-local' paradox impliceert de ontwikkeling van specifieke kennis, know how en inventiviteit, zeg maar de grijze cellen.
 - Daarnaast betekent dit de ontwikkeling van attractieve vestigingsmilieus wat betrekking heeft op de ruimtelijke kwaliteit van Vlaanderen zowel van de steden als van het platteland.
 - Tenslotte is een voldoende en kwalitatief aanbod aan ruimte een belangrijke element vanuit het oogpunt regionale concurrentie.
 Het is dus belangrijk ook op dit vlak het RSV verder effectief uit te voeren.
- **IJzeren Voorraad: Ruimte als randvoorwaarde voor verdere economische ontwikkeling:** Het gaat specifiek over de realisatie van de 7000 ha bijkomende bedrijventerreinen zoals voorzien in de korte termijn herziening van het RSVI en in het regeerakkoord. Een goed functionerend IJzeren voorraadstelsel op subregionaal niveau, van zowel de uit te rusten als bouwrijpe terreinen is cruciaal. Het IJzeren Voorraad-systeem is in essentie een buffersysteem van 3 tot 5 jaar vraag, dat er voor zorgt dat er op ieder tijdstip voldoende bedrijventerreinen, zowel bestemd als bouwrijp, voorradig zijn. Dit laat toe dat de economie zonder al te grote fricties kan functioneren.
 - Inzake de realisatie van het IJzeren Voorraad systeem stelt het regeerakkoord dat de bestemming van de bedrijventerreinen, inclusief de aanleg van de ijzeren voorraad, een taak blijft voor de ruimtelijke planning.
 - Ook het grond- en pandenbeleid zal daarbij gerespecteerd blijven, en zal, waar nuttig, mee ingezet worden om de doelstellingen van de ruimtelijke economie te realiseren. Zo zal alleszins het grond- en pandendecreet worden vervolledigd met een sterk instrumentarium tot activering van onbenutte bedrijfsgronden en bedrijfspanden. Het decreet grond- en pandenbeleid zal dus onder meer worden aangevuld met een hoofdstuk over economie.
- **Kaderdecreet Ruimtelijke Economie:** Dit sectorale decreet zal onder meer de basis vormen voor de sectorale inbreng vanuit het beleidsdomein economie in de ruimtelijke planningsprocessen enerzijds, en voor de invulling van de bestemde bedrijventerreinen anderzijds. Het spreekt voor zich dat conform het partnerschapsmodel de minister van economie hiervoor bevoegd is, maar dat dit decreet in overleg met de minister van ruimtelijke ordening zal worden opgemaakt.
- **Ruimte voor lokaal ondernemerschap:** Het regeerakkoord voorziet dat de gemeenten voldoende autonomie krijgen om kmo-zones te realiseren. Om voor voldoende aanbod aan kmo-grond te zorgen, kunnen de gemeenten in het buitengebied meer dan vijf hectare ontwikkelen.
 - Kleine lokale terreinen kunnen nooit de hedendaagse inrichtings- en beheersprincipes hanteren, waarbij ze ook een versnippering van de economische ruimte veroorzaken.
 - Het loslaten van de grens van 5 ha impliceert dat terreinen voor lokale economie voor meerdere gemeenten tegelijkertijd kunnen functioneren en dat een degelijke inrichting en beheer mogelijk wordt.
 - Ook een combinatie met de regionale terreinen is hierbij een optie.

- Dit alles gebeurt met respect voor de taakstellingen en de ruimtebalans van het RSV en binnen volgende voorwaarden : toekomstgerichte lokale behoeften zijn duidelijk aantoonbaar, voorrang voor lokale bedrijven en aanpassing van de perceelsgrootte daaraan, goede ontsluiting, ook ten aanzien van openbaar vervoer, aansluitend bij een hoofddorp, bij een woonkern, een bestaande KMO-zone of een harde ontsluitinginfrastructuur en verzoenbaar met de zorg voor het behoud van de open ruimte.
- Hierbij zal ook een ondersteuning moeten komen van een gewijzigde gemeentelijke fiscaliteit om gemeenten ertoe aan te zetten samen te werken.

2. De maatschappelijk uitdagingen beantwoorden

Demografische transitie

- De demografische transitie, met de verder zettende vergrijzing en gezinsverdunning en de selectieve migratie, zal ongetwijfeld een impact hebben op de ruimtelijke ontwikkeling. Niet onbelangrijk is het grote verschil tussen de interne en externe migratie.
 - In deze laatste staan ondermeer de steden (naast de grensgebieden) centraal als ontvangende territoria.
 - Wat de interne migratie betreft ziet men dat de steden nog steeds bevolking verliezen aan de rand.
 - Samen met de vergrijzing rijst ook de problematiek van de suburbane gordels waarin heel wat babyboomers hebben gebouwd, die nu (willen) terugkeren naar de stad.
 - Naast de gevolgen van de differentiële migratie is de aanpak van deze suburbane zones een grote ruimtelijke uitdaging.

Economische en arbeidsmarkttransitie

- In de economische transitie speelt naast de verderzettende tertiaïrisering de ontwikkeling van de mondiale netwerkeconomie waarbij creatieve steden een steeds belangrijkere rol spelen. Het is dan ook belangrijk de steden een meer prominente plaats te geven in het (ruimtelijk) beleid van de toekomst.
 - De evoluties binnen Vlaanderen zijn duidelijk verbonden met ruimtelijke kenmerken(stedelijk-randstedelijk-landelijk), maar van een uitholling van de kernen van de (groot)steden is er uiteindelijk geen sprake
 - Voor de ruimtebehoevende industrie en diensten zit de stad aan de bovengrens van de economische groei waardoor dit type van activiteiten de stad ontvlucht. Dit is niet het geval voor de zakelijke diensten. Een aangepast stedelijk-economisch beleid is dus belangrijk.
 - Verder is het platteland van oudsher de productieruimte van de landbouw waarvan we eerder al hebben vastgesteld dat die nog altijd belangrijk is voor de economie van het platteland.
 - Daarnaast is er, veelal geconcentreerd in de kernen van het platteland, een ruime economische portefeuille en zijn er een aantal sterke niches.
 - Samen met de demografische transitie komt ook de problematiek van de frictiewerkloosheid op de voorgrond. Ruimtelijk-economische scenario's zullen ongetwijfeld een oplossing moeten bieden voor te verwachten toenemende regionale tekorten op de arbeidsmarkt.

Een duurzaam beleid in het bijzonder met betrekking tot het klimaat, de CO2- en de energieproblematiek

- Naast de realisatie van de biodiversiteitsdoelstellingen, dient het ruimtelijk beleid ook een bijdrage te leveren aan de oplossing van het klimaat-, de CO2- en de energieproblematiek. Wel is de inertie van de ruimtelijke structuren groot en externe invloeden zullen slechts langzaam impact hebben. Daardoor bepaalt het beeld van de bestaande bebouwde ruimte vermoedelijk ook in grote mate dat van de toekomst.
- Toch wordt er vanuit gegaan dat win-win scenario's mogelijk zijn als het gaat over het bereiken van milieudoelstellingen en de ruimtelijke inrichting van Vlaanderen
 - Naar verwachting zullen de energieprijzen verder stijgen, wat ook een ondersteuning kan zijn van een kernversterkend beleid en van een reductie van de automobiliteit
 - De verder stijgende energieprijs zal aanvullend ophet flankerend beleid vermoedelijk leiden tot meer investeringen in energiezuinige woningen. Door het relatieve oude woningbestand in stedelijke gebieden, maar ook in sommige plattelandsregio's, zal nog sterker moeten ingezet worden op energiezuinige vernieuwbouw.
 - Verder hebben installaties voor decentrale energieproductie een niet onbelangrijke impact op de (kwaliteit van de) omgeving, waardoor een ruimtelijke visie meer dan noodzakelijk is.
- Door de verwachte verdere opwarming van het klimaat zal het ruimtelijk beleid tenslotte ook meer aandacht moeten schenken aan ruimte voor water, gezien de eraan verbonden stijging van de zeespiegel en de verstoring van de waterhuishouding met risico's van droogte en wateroverlast.

Veranderde maatschappelijke noden

- Ook de veranderende vrijetijdsbeleving, met een vraag naar grootschalige voorzieningen maar ook verhoogde aandacht voor de belevingswaarde van landschappen, toegankelijkheid van open ruimte en natuur, uitbreiding van landbouw- en plattelandstoerisme zijn belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen die een ruimtelijk vertaling moeten krijgen.
- Een duidelijke ruimtelijke visie is ook vereist op de sociaal-culturele betekenis van de ruimte in een verstedelijkt Vlaanderen. De identiteit, landschappelijke rol, sociaal-culturele betekenis vanuit demaatschappij aan de ruimte is van bijzonder belang. Internationaal wordt de global-local paradox erkend die uitdrukt dat mensen in een toenemend geglobaliseerde samenleving steeds meer nood hebben aan lokale plekken met identiteit waarmee ze zich kunnen vereenzelvigen. Dit impliceert investeringen in identificerende plekken, waarbij combinaties van historisch erfgoed en nieuwe ontwikkelingen in evenwicht zijn.
- Ruimtelijke ordening kan ook niet voorbij gaan aan de vraag naar een gezond leefmilieu. Fijn stof en electromagnetische straling waren tien jaar geleden nauwelijks een thema. Samen met andere vormen van milieuhinder krijgen ze nu steeds meer aandacht van de bevolking. Via het ruimtelijk beleid dragen we beide tot de doelstelling Milieu uit het pact 2020.

3. Nood aan efficiëntere instrumenten

Anticiperende planning

- Vandaag is het niet ongewoon in Vlaanderen dat planprocedures concrete projecten lange tijd in de weg kunnen staan, ook als daarvoor een maatschappelijke draagvlak bestaat. Niet zelden komt men hierbij tot een situatie waar uiteindelijk de voorgenomen investering niet kan doorgaan.
- We gaan daarom het planningsproces evalueren met als objectief te komen tot wijzigingen die er voor zorgen dat projecten sneller worden gerealiseerd, uitgaande van anticiperende planning en met respect voor de rechtszekerheid van burger en overheid. De minister zal daarvoor samenwerken met de minister bevoegd voor Leefmilieu om de MER-regelgeving en de uitvoering ervan bij ruimtelijke planning te optimaliseren, uiteraard binnen het kader van de Europese richtlijnen hieromtrent. Ondermeer zal hierbij geleerd worden uit de praktijk in het buitenland.

Proactieve en probleemoplossende administratie

- In concrete dossiers zal veel meer dan vandaag het geval is, probleemoplossend wordt gewerkt door de administratie. Bij het vergunningsproces zullen alternatieven worden aangereikt om te vermijden dat op het einde van het proces het antwoord negatief is en de burger of bedrijf geen antwoord heeft op zijn concrete vraag.

Instrumentarium voor versnelde realisatie van projecten

- Voortgaand op de ervaringen in het buitenland, ga ik na of een onderscheid kan gemaakt worden tussen eenvoudigere projectgerichte planning en meer integrale of gebiedsgerichte ruimtelijke planning.
- Voor deze eerste categorie is het onderscheid tussen planniveau en projectniveau immers beperkt, wat zich uit in RUP's die het niveau van een vergunning behalen. Hierin ligt zeker een uitdaging tot vereenvoudiging en versnelling met als oogmerk projecten waarvoor maatschappelijk draagvlak bestaat sneller te kunnen uitvoeren. De aspecten planmatige aanpak, alternatieven- en milieubeoordeling en volwaardige participatie blijven daarbij voorop staan.

Permanente evaluatie vrijstellingen van RUP

- Verder zal ik permanent de planlast evalueren ondermeer zal ik hierbij nagaan of een uitbreiding van de mogelijkheden om de kleine werken van algemeen belang mogelijk is. Nu kan voor Bepaalde infrastructuurwerken van algemeen belang, afgeweken worden van de plannen van aanleg, waardoor geen RUP nodig en enkel nog een stedenbouwkundige vergunning. Er woest nagegaan of deze mogelijkheden zouden kunnen worden uitgebreid met een extra lijst.

Evaluatie van de bevoogding

- Naast de initiatieven op planniveau moet het in een subsidiair systeem ook mogelijk zijn om minder bevoogdend op te treden ten aanzien van de lokale besturen.
- onderzoeken in hoeverre de toezichttermijnen van de Vlaamse overheid kunnen ingekort of mogelijk ook kunnen afgeschaft worden, waardoor naast de installatie van een reële verantwoordelijkheid eveneens heel wat tijdswinst kan geboekt worden.
- Verder zijn steeds meer gemeenten 'ontvoogd'. In deze context is het belangrijk om dubbelwerk te vermijden. Onderzoek voor welke dossiers de toezichthoudende functie van de gewestelijk stedenbouwkundig ambtenaar nog noodzakelijk is en voor welke werken de lokale besturen de eindverantwoordelijkheid volledig zullen dragen.

4. Het Vlaams beleid in een supra- en intragewestelijke context (een goede plaatsbepaling van het ruimtelijk beleid, zowel binnen Vlaanderen als in een Europese context)

Ruimtelijk beleid in een bovengewestelijke en Europese context

- Vlaanderen heeft intensieve relaties met de naburige regio's, niet in het minst met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarmee we een formele samenwerking starten via een principieel akkoord voor ruimtelijke ordening. Ook het ruimtelijk beleid van die regio's kan een belangrijke impact hebben op wat in Vlaanderen gebeurt. In het uittekenen van het eigen ruimtelijk beleid is het dus belangrijk rekening te houden met wat in de buurregio's gebeurt zowel op het terrein als op planningsniveau.
- Daarnaast is er het Europese kader. De Europese Unie oefent op het vlak van de regelgeving en de eigen strategische beleidslijnen een belangrijke invloed uit.
- Het EU-voorzitterschap van België in de tweede helft van 2010 biedt alvast belangrijke opportuniteiten op vlak van beleid inzake ruimtelijke ordening. Ik overweeg de organisatie van één of meerdere themazittingen met als doel informatie of "best practices" te verzamelen uit de diverse Lidstaten met betrekking tot actuele topics in Vlaanderen.

Ruimtelijk beleid dat inspeelt op de interne staatshervorming

- Door het ruimtelijk beleid wordt mee geïnvesteerd in een interne staatshervorming.
- Naast de vergunningsdimensie is er in deze context ook de planningsdimensie, met drie bestuursniveaus die elk een dubbele planstructuur hebben. Dit is een complex systeem wat vragen doet rijzen bij de transparantie en de beleidseffectiviteit ervan. Ik wil onderzoeken of en binnen welke voorwaarden lokale overheden - individueel of in een (vrijwillig) samenwerkingsverband - die over voldoende bestuurskracht beschikken meer verantwoordelijkheid inzake het ruimtelijk beleid kunnen opnemen, ondermeer vanuit de doelstelling om exclusieve Vlaamse beleidsmateries vanuit slechts 2 beleidsniveaus aan te sturen. Zeker in geval sterke lokale besturen bestaan of ontstaan bv. in een stadsregionale context, of in een streekcontext is een versterking van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en middelen na te streven.

5. Uitvoeren van het RSV en de opbouw van beleid voor de lange termijn

Effectief uitvoeren van het RSV en inspelen op maatschappelijke noden op korte en middellange termijn

- Effectieve uitvoering van het huidige Ruimtelijke Structuurplan Vlaanderen verder zetten. Bewaken evenwicht in de realisatiegraad van de ruimtebalans via een op te maken uitvoeringsagenda met een periodiek uitvoeringsrapport.
- De in de vorige legislatuur opgestarte procedure tot actualisatie en gedeeltelijke herziening van het RSV zal zo spoedig mogelijk worden afgerond. Hierbij kan er geen planhiaat tussen 2012 en 2020 ontstaan.
- Een niet onbelangrijke vaststelling, zowel bij de beperkte herziening in 2002-2003 als de huidige korte termijn herziening is dat de procedures om meerdere redenen bijzonder lang zijn. Op zich noopt dit tot een grondige bezinning over de planlast en de besluitvorming die samengaat met de opmaak / herziening van een document dat de maatschappelijke consensus bevat over de te voeren ruimtelijke strategie. De structuurplanning is geconcipieerd om, in tegenstelling tot de gewestplannen, te kunnen inspelen op maatschappelijke veranderingen en nieuwe beleidskeuzes. De vaststelling is dat dit niet lukt.
- Van een plansysteem mag men verwachten dat de procedures van herziening zijn afgerond bij de aanvang van de planperiode. Het is dus logisch om de datum van een geactualiseerd, herzien of nieuw Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen te laten samenvallen met de finale goedkeuring ervan zodat het een volledige planperiode kan lopen.
- Uiteraard behoeven nieuwe problematieken die zich aandienen na de start van de korte termijn herziening en voor het in werking treden van het nieuwe lange termijn plan ook een oplossing (bv. eventuele actualisatie taakstellingen, vragen kleinstedelijke gebieden, gevangenissen, ruimte voor lokaal ondernemerschap, winkelthematiek, meervoudig gebruik onroerend erfgoed, locatiebeleid windenergie). Bekeken zal worden via welke planinitiatieven dit best gebeurt. Indien blijkt dat voor één of meerdere van deze aspecten een herziening van het RSV nodig is, zal ik deze herziening op korte termijn opstarten en laten beslissen.

Planning met scenario's

- De coherentie en de consistentie van het ruimtelijk beleid zullen toenemen wanneer men op een gestructureerde wijze trends en uitdagingen tegemoet treedt: onderzoeken hoe de opmaak van scenario's hierbij een hulpmiddel kan zijn. In de opmaak van scenario's en de uitwerking van scenario's is het ook nodig dat integrerend wordt gewerkt. Oplossingen die tegelijkertijd meervoudige doelstellingen realiseren zijn vanzelfsprekend sterker, terwijl antwoorden op een uitdaging die nieuwe problemen creëren weinig zin hebben.
- Het beleid wint aan meerwaarde, efficiëntie en maatschappelijke legitimering wanneer men erin slaagt om globale maatschappelijke doelstellingen te formuleren die nadien op strategisch en actieniveau horizontaal worden gerealiseerd. Dit impliceert dat bovenop de 'sectorale' doelstellingen, die focussen op een maatschappijbeeld en een strategie om dat beeld te realiseren vanuit één specifieke invalshoek, gemeenschappelijke uitdagingen worden geformuleerd.
- Het formuleren van metadoelstellingen laat in principe toe dat de realisatie ervan meer geïntegreerd kan aangepakt worden: onderzoeken, eventueel via proefprojecten, op welke wijze het werken met scenario's een versterking kan zijn van de structuurplanning.

Werken aan een vooruitziende planning

- Continu werken aan een verbetering van het bestaande instrumentarium, wat de planning betreft evolueren naar een vooruitziende planning. Dit betekent dus ook snellere planprocedures en structuurplannen als strategische documenten die de ruimtelijke strategie uitzetten voor de komende periode, met de te nemen strategische keuzes ondermeer op elk van de ruimtebehoevende sectoren.
- Het ruimtelijke beleid als afwegingsproces van verschillende maatschappelijke belangen en als visieproces op de maatschappelijke uitdagingen impliceert ook dat het onderwijs hierop inspeelt, waarbij professionals worden opgeleid met inzicht in het doorwerken van socio-economische en ecologische processen in de ruimte.

Uitwerken van het lange termijn spoor samen met uitvoering RSV

- Er zijn nog heel wat opdrachten die verbonden zijn met het huidige RSV, die veel financiële en personele middelen vergen. De combinatie van deze taken met de opdrachten i.v.m. de herziening van het RSV, de opmaak van een lange termijn strategisch beleidsplan conform het regeerakkoord en de voorbereiding van de mogelijke wijzigingen aan de Codex in de structuurplanning maken dat er voldoende personele middelen voor de taak planning moeten worden ingezet

Proactieve administratie in een centrale rol

- Een organisatie met gedreven ambtenaren die luisterend, pro-actief en met een open geest de maatschappelijk uitdagingen tegemoet willen treden.
- Ambtenaren die durven out-of-the-box te denken, die maatschappelijke actoren willen begeleiden en sensibiliseren zodat de doelstellingen die ik stel ten aanzien van de komende regeerperiode kunnen gerealiseerd worden waardoor Vlaanderen de ruimte wordt gegeven om uit te groeien tot een topregio in Europa.

III. Strategische en operationele doelstellingen

Beleidslijn 1: Beleidscontinuïteit met de effectieve uitvoering en korte termijn herziening van het RSV

	Strategische doelstellingen		Operationele doelstellingen	Acties	Impact steden	Instrumenten
1	Garanderen van de continuïteit van beleidsvoering	1	Verder inzetten op de effectieve uitvoering van het RSV - de uitvoering van de bindende bepalingen en de ruimteboekhouding, met name onder meer een verdere snelle, correcte afbakening van het stedelijk gebied, het woongebied, de havengebieden en de 7.000 ha extra bedrijventerreinen, evenals de gelijktijdige afbakening van 750.000 ha agrarisch gebied, extra 38.000 ha natuurgebied en 10.000 ha bosgebied – om zo te komen tot een samenhangend Vlaams Ecologisch Netwerk van 125.000 ha - evenals de 150.000 ha natuurverwevingsgebied - De administratief-juridische randvoorwaarden waaraan de planningsprocessen moeten voldoen (de sectorale toetsen) samen met de procedurele vereisten van het planproces zelf, zijn dermate zwaar en complex geworden dat ze een hypotheek vormen voor het vlot afronden van de planprocessen. Onderzoeken hoe voor de operationalisering van de strategische ruimtelijke opties alternatieve sporen kunnen ontwikkeld worden en hoe met de beschikbare middelen binnen een partnerschapsmodel in samenwerking met stakeholders en andere beleidsvelden strategische ruimtelijke planningsprocessen vorm gegeven kunnen worden. - Daarnaast is het noodzakelijk om de realisatie van de taakstellingen van het RSV duidelijk in beeld te brengen, waarbij het niet alleen gaat om de bestemmingen, maar ook om de feitelijke realisaties op het terrein. Deze monitoring heeft een signaalfunctie en zorgt ervoor dat tijdig bijkomende beleidacties kunnen genomen worden om de vooropgezette doelstellingen te realiseren. Het is dan ook mijn bedoeling om aan de monitoring een beleidsmatige validatie te koppelen.	- Stedelijke gebieden - De procedure van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Brugge is opgestart en wordt kortelings gevolgd door de voorlopige vaststelling van het ontwerp van dit gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, waarna het openbaar onderzoek kan worden opgestart. - De planningsprocessen voor de afbakening van de regionaalstedelijke gebieden Hasselt-Genk en Leuven en het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel (VSGB) zijn lopend - De toepassing van de plan-MER-regelgeving maakt dat in deze planningsprocessen thans bijkomende vrij omvangrijke onderzoeksopdrachten in functie van de opmaak van een planmilieueffectenrapport lopen of opgestart zullen worden. Vervolgens zullen de ruimtelijke opties van deze afbakeningsprocessen vertaald kunnen worden in gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen. - Gebieden van de economische structuur en poorten - een bijkomend aanbod van bedrijventerreinen en herstructureringen voorzien in negen van de dertien geselecteerde groot- en regionaalstedelijke gebieden in Vlaanderen. - In het economisch netwerk Albertkanaal (ENA) is het programma van herbestemmingen in functie van nieuw aanbod, inbreiding en herstructurering ver gevorderd en wordt verder gezet conform de huidige afspraken. - De initiatieven voor de realisatie van regionale bedrijventerreinen in groot- en regionaalstedelijke gebieden en het economisch netwerk Albertkanaal kunnen worden voortgezet. - Voor wat betreft de poorten zal prioritair worden ingezet op de principiële goedkeuring van een programma voor herbestemmingen voor de zeehaven van Antwerpen, waarna de		Voorlopige vaststelling van ontwerp, waarna openbaar onderzoek opgestart wordt Onderzoek – vertaling in gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen Bijkomend aanbod creëren – herstructurering Principiële goedkeuring van een programma van herbestemming voor de zeehaven van Antwerpen – herbestemming doorvoeren In procedure brengen herbestemming

				herbestemming kan worden doorgevoerd en op het in procedure brengen van de herbestemmingen in de zeehaven Oostende, op basis van het vastgestelde principiële programma. > Tenslotte worden de ontwikkelingskansen van de poort Zaventem, vanuit de evenwichtige aanpak verder ondersteund. • Gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur > De resterende taakstelling omvat dus het vastleggen van nog ca. 208.000 ha agrarische gebieden en ca. 33.000 ha bijkomende natuur- en bosgebieden omschreven in de operationele uitvoeringsprogramma's. > De noodzakelijke RUP's worden opgemaakt. > Verder is het essentieel dat we het instrumentarium van de ruimtelijke planning maximaal afstemmen met de instrumenten van het gebiedsgericht natuurbeleid en het beleid inzake landinrichting • Planningsprocessen in het kader van het Sigmaplan en ten behoeve van de ontpoldering van het Zwin. • Planningsprocessen voor verkeers- en vervoersinfrastructuur > de realisatie van de missing links op het wegennet, het waterwegennet (Sein-Scheldeverbinding van Gent over Kortrijk naar Frankrijk), de spoorontsluiting van de havens (tweede spoortoegang Antwerpse Haven en IJzeren Rijn) en de openbaar vervoersnetwerken (Regionet Brabant-Brussel / GEN en de 'vertramming') > meer infrastructuurwerken mogelijk zonder ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP): ruimere invulling van het uitvoeringsbesluit en zo de snellere realisatie van belangrijke infrastructuurwerken mogelijk. De typevoorschriften moeten meer ruimte laten voor de uitbreiding van infrastructuur van openbaar nut, zonder daarvoor de initiatiefnemer te verplichten een tijdrovende procedure van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) met MER of MER-screening te volgen. • De pijp- en electriciteitsleidingen > de vraag naar een versterking van het aardgas- en electriciteitsnet op een ruimtelijk verantwoorde en kwalitatieve manier faciliteren, met prioriteit voor projecten die kaderen in de doelstellingen zowel inzake hernieuwbare energie (aansluiting off-shore windmolenparken op bestaande net) als traditionele energieopwekking. > belangrijk het locatiebeleid van energieopwekkingsinstallaties af te stemmen op het bestaande of aan te leggen netwerk.		zeehaven Oostende Vastleggen van nog ca. 208.000 ha agrarische gebieden en ca. 33.000 ha bijkomende natuur- en bosgebieden Opmaak RUP's Planningsproces Sigmaplan en ontpoldering Zwin Planningsproces voor verkeers- en vervoersinfrastructuur Ruimere invulling van het uitvoeringsbesluit
--	--	--	--	--	--	---

				• Windturbines en hernieuwbare energie in het algemeen > geplande investeringen snel gefaciliteerd Wel dient een locatiebeleid te worden ontwikkeld dat rekening houdt met de potenties inzake hernieuwbare energie, de ruimtelijke, landschappelijke en stedenbouwkundige randvoorwaarden en de mogelijkheden van injectie op het elektriciteitsnet > Ook het formuleren van te behalen productiedoelstellingen per gebied kan sturend zijn om de afweging van locaties te verantwoorden > In overleg met beleidsdomeinen energie en leefmilieu, zal het departement RWO op korte termijn een interne werkgroep installeren om een ruimtelijk beleidskader voor de inplanting van windmolens en andere decentrale energieproductie uit te werken. > Aandachtspunten zijn de koppeling aan het windplan, de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting en de relatie met het onroerend erfgoed. > Bij de uitwerking van dat kader wordt rekening gehouden met bestaande lokale initiatieven van provincies en intercommunales. • Planningsprocessen voor de gebieden voor de winning van water en delfstoffen > Gekoppeld aan de goedkeuring van Bijzondere Oppervlakedelfstoffenplannen • Planningsprocessen voor de gebieden voor toerisme en recreatie > De planning van 18-holesgolfterreinen conform het golfmemorandum II • Opmaak grond- en pandenbeleidsplan > Vanuit de missie die een maatschappelijk gewenst en kwaliteitsvol ruimtegebruik vooropstelt en conform het partnerschapsmodel, verwacht ik hiervoor de insteken van de betrokken sectoren, waarbij de ruimtelijke ordening zijn integrerende en coördinerende taak opneemt.		In overleg met beleidsdomeinen energie en leefmilieu een interne werkgroep installeren Planningsprocessen voor de gebieden voor de winning van water en delfstoffen Planning van 18 holesgolfterreinen Opmaak grond- en pandenbeleidsplan
		2	Het afronden van de korte termijn herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. • De continuïteit van het ruimtelijk beleid en de effectief uitvoering van het RSV garanderen • Een niet onbelangrijke vaststelling, zowel bij de beperkte herziening in 2002-2003 als de huidige korte termijn herziening is dat de procedures bijzonder lang zijn.	• Verder zetten en afronden van de decretale procedure voor de kortetermijnherziening • Dit noopt tot een grondige bezinning over de planlast en de besluitvorming die samengaat met de opmaak / herziening van een document dat de maatschappelijke consensus bevat over de te voeren ruimtelijke strategie		Afronden decretale procedure

			Nieuwe problematieken die zich aandienen na de start van de korte termijn herziening en voor het in werking treden van het nieuwe lange termijn plan behoeven ook een oplossing (bv. eventuele actualisatie taakstellingen, vragen kleinstedelijke gebieden, gevangenissen, ruimte voor lokaal ondernemerschap, winkelthematiek, meervoudig gebruik onroerend erfgoed, locatiebeleid windenergie).	Bekeken zal worden via welke planinitiatieven dit best gebeurt. Indien blijkt dat voor één of meerdere van deze aspecten een herziening van het RSV nodig is, zal ik deze herziening op korte termijn opstarten en laten beslissen.		
Beleidslijn 2: Nieuw strategisch lange termijn ruimtelijk beleidsplan met planhorizon 2020 en doorkijk tot 2050						
2	Een voorlopig vastgesteld strategisch lange termijn ruimtelijk beleidsplan - Voor het einde van deze legislatuur zal dit leiden tot de voorlopige vaststelling van een nieuwe ruimtelijke strategie die een kader zal bieden voor de periode tot 2020 met een doorkijk tot 2050 - Deze strategische doelstelling beperkt tot de evaluatie van het RSVI en de ontwikkeling van planning met scenario's. - Inschakeling van het Steunpunt Ruimte en Wonen om rond de verschillende te realiseren operationele doelstellingen verder onderzoek te verrichten - Op een zo kort mogelijke termijn opmaak van een plan van aanpak met de wijze van opmaak, de timing en de methodiek van het strategisch lange termijn ruimtelijk beleidsplan, in het Vlaams regeerakkoord het nieuw RSV (2020-2050) genoemd	3	Evaluatie van de structuurplanning en van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen I - Structuurplanning moet kunnen inspelen op maatschappelijke veranderingen en op nieuwe beleidskeuzes. Om de beleidseffectiviteit te verhogen het structuurplan omvormen tot een meer strategisch en dynamisch document en tegelijkertijd robuuster maken waarin duidelijke keuzes naar voor worden geschoven voor een legislatuur. Procedures moeten het proces dienen maar mogen niet het voorwerp zijn van proces. Herbronning is wenselijk om het huidig ruimtelijke ordeningsinstrumentarium meer te richten op daadwerkelijke realisatie. - In het transitietraject naar een nieuw strategisch lange termijn ruimtelijk beleidsplan is het belangrijk te leren uit de ervaring met het huidige plansysteem, ondermeer op het vlak van effectiviteit en efficiëntie.	- Aspecten die zeker in dit onderzoek moeten betrokken worden: > te maken met een zwaar subsidiair plansysteem met een betrokkenheid van de drie bestuurlijke niveaus. Op deze drie niveaus is er bovendien ook een dubbele planstructuur met structuurplannen en uitvoeringsplannen. > een toenemende jurisdisering van de sectoren: een dreigende overregulering van de ruimteclaims van de sectoren maakt dat de integrerende en coördinerende rol van ruimtelijke ordening bemoeilijkt wordt. Tussen de verschillende sectoren en de ruimtelijke ordening dient een dialoog op gang gebracht te worden in welke mate de toegenomen jurisdisering effectief rechtszekerheid realiseert. Het partnerschapsmodel dient hierop een antwoord te formuleren. > een volwaardige participatie, een goede rechtszekerheid voor alle partijen, het borgen van het algemeen belang en een beroepsmogelijkheid dienen in hun onderlinge samenhang te worden geëvalueerd en dit in relatie tot ons engagement om o.a. voor maatschappelijke belangrijke projecten tot korte doorlooptijden te komen. > In samenwerking met de minister bevoegd voor Leefmilieu de MERregelgeving en de uitvoering ervan bij ruimtelijke planning optimaliseren, binnen het kader van de Europese richtlijnen hieromtrent. Ondermeer zal hierbij geleerd worden uit de praktijk in het buitenland. > mee werken aan sectorale initiatieven om de administratieve en planlasten te beperken. Hierbij wordt nagegaan voor welke zaken de sectoren zelf de verantwoordelijkheid kunnen nemen om de realisatie van doelstellingen, ook naar de ruimte toe, te verwezenlijken, inzonderheid in die gevallen waar de sectoren eigen valabele instrumenten kunnen inzetten. Onderzoeken in hoeverre de toepassing van deze		Onderzoek

				instrumenten kunnen resulteren in een sterke vereenvoudiging van het uiteindelijke vergunningsproces. > evaluatie van het afbakeningsproces: 7 van de 13 stedelijke gebieden planproces afgerond. Voor de overige steden is het proces bezig of opgeschort (Leuven, Hasselt-Genk). > aandacht voor de opleiding waarbij professionals worden opgeleid met inzicht in het doorwerken van socio-economische en ecologische processen in de ruimte > onderzoeken in welke mate de tweedeling buitengebied / stedelijke gebied een werkbaar instrument is.		
		4	De ontwikkeling van planning met scenario's • Om op de inhoudelijke uitdagingen een antwoord te kunnen bieden moet men vooruit kijken. Dit betekent de ontwikkeling van mogelijke of gewenste scenario's, waarbij men, uitgaand van hypothesen, paden ontwikkelt om een te verwachten of een gewenste toestand te bereiken. Het is duidelijk dat nadenken over wat er beleidsmatig te doen staat op een wat langere termijn, sterk kan worden geholpen door de ontwikkeling van scenario's. De vaststelling is dat de ruimtelijke planning in Vlaanderen, in tegenstelling tot Nederland, geen traditie heeft in de opmaak van verkennende toekomstscenario's. Dit is nochtans belangrijk om een planning met scenario's te kunnen ontwikkelen. • Scenario's mogen en kunnen niet als voorspelling van de toekomst bekeken worden. Gebaseerd op aannames over mogelijke ontwikkelingen worden effecten beschreven op de maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling. In anticipatie op die mogelijke of gewenste ontwikkelingen kan beleid ontwikkeld worden om mogelijk ongewenste effecten te voorkomen of te remediëren of gewenste effecten te realiseren • Scenario's dienen daarbij twee doeleinden. > Ten eerste verstrekken zij een structuur voor het Bespreken van een onzekere toekomst. Op deze wijze kunnen scenario's een knipperlichtfunctie hebben voor de beleidsverantwoordelijken en de maatschappelijke stakeholders om in een vroeg stadium te kunnen inspelen op de specifieke toekomstige uitdagingen. > Ten tweede kan men scenario's gebruiken als hulpmiddel voor lange termijn beleidsstrategieën, bv. op het vlak van milieu, infrastructuur, energie, ruimtegebruik en demografie. bv. ook kosten-batenanalyses van specifieke beleidsmaatregelen	• Onderzoeken op welke wijze de ontwikkeling van scenario's de structuurplanning kan versterken > beleid wint aan meerwaarde, efficiëntie en maatschappelijke legitimering wanneer men erin slaagt om globale maatschappelijke doelstellingen te formuleren die nadien op strategisch en actieniveau horizontaal worden gerealiseerd. > Dit impliceert dat bovenop de 'sectorale' doelstellingen, die focussen op een maatschappijbeeld en een strategie om dat beeld te realiseren vanuit één specifieke invalshoek, gemeenschappelijke uitdagingen worden geformuleerd. > Het formuleren van metadoelstellingen laat in principe toe dat de realisatie ervan meer geïntegreerd kan aangepakt worden.		Onderzoek

			die men zou willen nemen in de verschillende scenario's In Vlaanderen is op het vlak van de ruimtelijke ordening planning met scenario's niet ontwikkeld. Voor sommige facetten zijn er buiten het terrein van de ruimtelijke ordening wel vooruitzichten beschikbaar, bv de demografische vooruitzichten			
Beleidslijn 3 : Prioritaire inhoudelijke accenten						
3	Versterking van Vlaamse creatieve steden en van een vitaal platteland - Het Pact 2020 en de doorbraken van VIA (via het concept van het groene stedengewest) beklemtonen het belang van duurzame, creatieve steden die in creatieve economische niches een voortrekkersrol vervullen. - Stedelijke kernen worden aantrekkelijke woonkernen waar jongvolwassenen en jonge gezinnen met kinderen samenleven met ouderen, met een interessant cultureel, onderwijs-, verzorging-, mobiliteit-, winkel- en arbeidsaanbod, evenals betaalbare woningen en een afspiegeling van de maatschappelijke diversiteit. - Het regeerakkoord gaat verder met het concept van groen stedengewest: Vlaanderen moet in 2020 ook op vlak van water- en luchtkwaliteit, bodembescherming, geluidshinder en biodiversiteit even goed scoren als andere economische topregio's. - Leefbare steden en een leefbaar platteland zijn essentiële onderdelen in een lange termijn visie om vanuit de ruimtelijke ordening te anticiperen op onder meer de nieuwe ontwikkelingen op het vlak van klimaat, verlies aan biodiversiteit, mondialisering, de netwerkeconomie, demografische ontwikkelingen, nieuwe uitdagingen betreffende mobiliteit en grotere technische mogelijkheden. - Dit impliceert minstens volgenden accenten: > verder en versterkt inzetten op ons netwerk van creatieve steden en op een vitaal platteland	5	Werken aan aantrekkelijke, leefbare en creatieve steden - Er wordt ingezet op het versterken van de steden. Investerings in steden zullen naast het versterken van de identificatie van burgers en bedrijven met deze steden er ook voor zorgen dat ze hun hoofdrol op vlak van wonen, cultuur en in de vernieuwing van de economie blijven vervullen. - Creativiteit is de motor van die vernieuwing en is in grote mate gebonden aan grotere steden. Er is een rechtstreeks verband tussen innovatie en economische groei en de aanwezigheid van creatieve mensen in de stad. - De stedelijke gebieden kunnen een essentiële rol opnemen voor de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten en de vernieuwing van de economie. De steden zijn laboratoria waar met behulp van verzameld jong talent, in kleine bedrijfjes nieuwe goederen en diensten worden bedacht en ontwikkeld. Grotere bedrijven kunnen er terecht voor nieuwe ideeën, wat cruciaal is in een mondiale economie. - Vanuit de ruimtelijke ordening ondersteuning van die laboratoriumfunctie met creatieve oplossingen in het verweven van functies. - De leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de steden verhogen, vereist een grondige verbetering van de stedelijke infrastructuur en een kwaliteitsvolle inrichting van nieuwe voorzieningen. - Zorgen voor vernieuwende en aantrekkelijke woonomgevingen en verbeteren van de omgevingskwaliteit is ook een belangrijke factor voor het aantrekken van buitenlandse investeringen. Het is een belangrijke vestigingsfactor in de regionale concurrentie. - Ondersteuning vanuit de ruimtelijke ordening voor de aanpassing van onze woningen aan veroudering of	Bij de opmaak van een nieuwe lange termijnvisie zal een ruimtelijke strategie worden uitgewerkt voor de ruimtelijke ondersteuning van de stedelijke en economische vernieuwing.		Opmaak van een nieuwe langetermijnvisie met een ruimtelijke strategie

	> nadenken over sturingsmodellen inzake wonen; > inzetten op een ruimtelijke organisatie van Vlaanderen die de doelstellingen inzake grondstoffen, energie en milieu ondersteunt; > de bescherming en versterking van de nog resterende open ruimte, natuur en bos zowel in een stedelijke als een plattelandscontext.		handicap van de bewoner. Het is zaak te zorgen voor geschikt aanbod door vernieuwing van het patrimonium en waar nodig voor het uitbreiden ervan. • Steden beschikken over heel wat ongebruikte of onderbenutte ruimte die voor woongelegenheden in aanmerking komen. • Anderzijds moet bewaakt worden dat de vernieuwing niet leidt tot overdreven verdichting. • Het ruimtelijk beleid zal een antwoord moeten bieden op de differentiële woonbehoeften en de verscherpte dualisering als gevolg van de externe en selectieve migratiepatronen.	• Naast een grondactiveringsbeleid ook een pandenbeleid noodzakelijk om kwaliteitsverhogende investeringen mogelijk te maken. • werken aan een gericht dichthedenbeleid dat ook het ontpitten van stedelijke wijken mogelijk maakt.		
		6	Garanderen van “groen” in de steden • Essentieel in het aantrekkelijk maken van de stedelijke gebieden is de aanwezigheid van voldoende groene en open ruimtes • Bijzondere aandacht gaat dan ook naar de waterlopen doorheen de stedelijke gebieden, de stadsrandbossen en de kwalitatief hoogwaardige stedelijke groenpolen, als gebieden waar de natuur zich kan ontwikkelen en/of herstellen, en naar de duurzame, stedelijke landbouwgebieden. • De open ruimte in en nabij steden kan een cruciale rol vervullen als waterbergingsgebied om de effecten van een hogere zeespiegel en grotere afvoerpieken bij intensieve regenval op te vangen.	• Op een afgewogen wijze worden groene ruimtes in de stad, de speelbossen en de stadsrandbossen toegankelijk gemaakt vanuit het oogpunt de levenskwaliteit in de steden te verhogen. • Concrete invulling van het engagement met betrekking tot stadsbossen uit het regeerakkoord door waar nodig voor komende afbakeningsprocessen (VSGB, Leuven, Hasselt) ruimte voor stadsbossen te voorzien en door een planproces op te starten voor het stadsbos Antwerpen. • We trekken daarbij lessen uit de eerder afgebakende stadsbossen (Gent, Mechelen, Kortrijk, Turnhout) en zetten in op een nog intensievere samenwerking en gezamenlijke inzet van instrumenten met het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur. • In samenwerking met de betrokken gemeenten en beleidsdomeinen initiëren we toekomstgerichte proefprojecten op vlak van stedelijke groenpolen, binnenstedelijke groenvoorzieningen en aaneengesloten terreinen in de stadsrand die een bestemming krijgen als gebieden waar de natuur zich kan ontwikkelen en/of herstellen.		Planproces opstarten stadsbos Antwerpen Intensieve samenwerking en gezamenlijke inzet van instrumenten met beleidsdomein Leefmilieu en Natuur Proefprojecten
		7	Nadenken over sturingsmodellen voor wonen • Vandaag verschillende visies op de verdere ontwikkeling van het wonen in Vlaanderen. Het betreft de visie van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (ontwikkelingsmogelijkheden sterk geënt op de hiërarchie van de kernen) , van het Witboek Stedenbeleid (concept van de rasterstad waarbij het netwerk van mobiliteit en infrastructuur als sturend gegeven optreedt voor de lokalisatie van nieuwe woningen) , de Nota Belvédère uit Nederland (sterke nadruk op de cultuurlandschappelijke waarde als sturend gegeven voor de lokalisatie van nieuwe woningen)en			

			visies die vanuit de steden zelf worden ontwikkeld. • Ook kan verwezen worden naar de vandaag courante stedelijke praktijken die zich richten op het aantrekken van gezinnen met kinderen en tweeverdieners. Op het terrein kan dit leiden tot een sterke verdichting van de grotere steden en een sterke concurrentie tussen stad en rand. Bij de inhoudelijke evaluatie van het RSVI ook dit een belangrijk aandachtspunt zijn. • Tot slot draagt het beleidsdomein ruimtelijke ordening actief bij aan en neemt binnen zijn verantwoordelijkheden de nodige initiatieven tot de uitvoering van het decreet Grond- en Pandenbeleid.			
		8	Werken aan een aantrekkelijk, leefbaar en vitaal platteland • Naast een eigen identiteit hebben de meeste plattelandsregio's in Vlaanderen een sterke wisselwerking met de stedelijke regio's • Daarnaast zijn er ook de kernen op het platteland met een belangrijk sociaaleconomisch weefsel en ruraal ondernemerschap. Dit ruraal ondernemerschap betreft enerzijds de landbouw en anderzijds de ondernemers in heel diverse industriële activiteiten en diensten. Ruraal ondernemerschap kan bijdragen aan de kwaliteit en leefbaarheid van het platteland • Verder is een kwalitatieve en gezonde open ruimte belangrijk voor het toerisme, recreatie, de horeca en de gezondheidssector. Door een invulling van gebouwen (leegstaande hoevegebouwen, verlaten industriële panden maar ook gebouwen met erfgoedkwaliteiten zoals kastelen) met deze en andere nieuwe functies kan het bestaande patrimonium in veel gevallen een nieuwe betekenis krijgen en tegelijk de belevingswaarde en landschappelijke kwaliteit van het platteland verhogen. • Verdere stimulansen geven aan duurzaam bouwen, duurzaam wonen en duurzaam leven via proefprojecten die concrete realisaties op het terrein zijn waarin specifieke maatregelen worden genomen om de woonwijk van de toekomst te realiseren: minder afval, rationeel watergebruik, een dalend energiegebruik, goede openbaar vervoersontsluiting, een verdere daling van de CO2-emissies en een stijging van het aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve warmtekraftkoppeling. Met deze acties ontwikkelen we de 'groene economie' in Vlaanderen. De ecowijken en maatregelen om rationeel watergebruik te stimuleren dragen bij om de kwaliteit van onze waterlopen in onze steden en daarbuiten verder te verbeteren. • Het behalen van de doelstellingen op het vlak van afval,	• Om deze strategie te kunnen ontwikkelen in functie van de opbouw van een nieuwe ruimtelijke lange termijn strategie leren uit op te zetten gebiedsgerichte ervaringstrajecten rond nieuwe uitdagingen voor ruimtelijk beleid op het platteland, meer specifiek nieuwe inzichten omtrent het herbruik van leegstaande gebouwen • de verdere ontwikkeling van het plattelandstoerisme, met in hoofdzaak kleinschalige logies in afstemming met het logiesdecreet. • In overleg met de minister van leefmilieu, zowel in de stedelijke gebieden als in de kernen van het platteland, opzetten van toekomstgerichte proefprojecten op het vlak van ecobedrijventerreinen en ecowoonwijken. Uit de proefprojecten leren we hoe we de stimulansen kunnen verbreden en veralgemenen • De resultaten van de pilootprojecten worden vertaald in voorbeeldboeken.		Opzetten gebiedsgerichte ervaringstrajecten Proefprojecten Voorbeeldboeken

			CO2, watergebruik en energie zullen ook bepalend zijn bij de planning van nieuwe woonwijken. Bij grootschalige industriële ontwikkeling (megabedrijven, mestverwerking, biomassa enz. ...) moet voldoende aandacht zijn voor locatiekeuze (gevolgen voor mobiliteit, hinder ;..) en landschappelijke integratie.	Inzetten van het meest geschikte ruimtelijke ordeningsinstrumentarium.		
4	Beschermen en versterken van de open ruimte, landbouw, natuur en bos - Het regeerakkoord stelt de gelijktijdige afbakening van 750.000 ha agrarisch gebied, extra 38.000 ha natuurgebied en 10.000 ha bosgebied – om zo te komen tot een samenhangend Vlaams Ecologisch Netwerk van 125.000 ha - evenals de 150.000 ha natuurverwevingsgebied - Binnen deze taakstellingen wordt gezorgd voor extra bos en natuur en wordt voldoende ruimte voorzien voor water - Naast echter het voorzien van monofunctionele groene ruimtes is ook aandacht nodig voor het multifunctioneel gebruik ervan.	9	Beschermen en versterken van de open ruimte, landbouw, natuur en bos - Binnen het VIA-concept “groen en dynamisch stedengewest” evenwaardig in zetten op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de openruimtegebieden zodat het functioneren van de landbouw en de biodiversiteitsdoelstellingen gegarandeerd kunnen worden. - Gelet op de klimaatverandering en het stijgend risico op overstromingen zal binnen de open ruimte bovendien méér ruimte voor de realisatie van waterbergingsprojecten voorzien moeten worden. - Onversteende ruimte en groenmassa’s zoals bossen zullen een steeds grotere en essentiële rol spelen als filter- of zuiveringsruimte voor vervuilde lucht of het vastleggen van CO₂. - Het ruimtelijk beleid speelt een cruciale rol in het tegen gaan van versnippering en realiseren van ontsnippering. - Via de effectieve realisatie van een groen-blauwe dooradering van de ruimte moet de functionaliteit van het ecologisch netwerk verhogen. - Landbouw blijft ,als producent van voedsel, de essentiële beheerder van de open ruimte en leverancier van groen-blauwe en andere diensten een cruciale openruimtefunctie waarvoor voldoende ruimte voorbehouden moet blijven. - Stedelijke ontwikkelingen tasten vaak hoogwaardige landbouwgrond aan en zijn onomkeerbaar. Het verdwijnen van vruchtbare landbouwgrond als gevolg van verstedelijkingsprocessen drijft landbouw bovendien naar meer ecologisch kwetsbare gebieden en tast dus niet alleen de leefbaarheid van de landbouw aan, maar verhoogt ook de druk op ons ecosysteem.	- We optimaliseren de rechtszekerheid van landbouwbedrijven in herbevestigd agrarisch gebied. Daartoe zal de omzendbrief RO/2005/01 ten gronde geëvalueerd en indien nodig bijgesteld worden. - We onderzoeken hoe extra rechtszekerheid kan worden gegeven aan de landbouw in nietherbevestigd agrarisch gebied zonder daarbij afbreuk te doen aan de eerder gemaakte planologische keuzes in het gewestplan of ruimtelijk uitvoeringsplan voor dat gebied. De zoneeigen hoofdfunctie mag niet benadeeld worden door het verlenen van extra rechtszekerheid aan de agrarische bedrijfsvoering. Als dat toch het geval zou zijn, onderzoeken we hoe en in welke mate die initiatieven voor de rechtszekerheid gecompenseerd zullen worden. Dat geldt ook voor zonevreemde ondernemingen, zonevreemde toeristisch-recreatieve constructies en andere vormen van zonevreemdheid. We garanderen een verdere rechtszekerheid voor de		Evaluatie van de omzendbrief RO/2005/01 Onderzoek

			- De open ruimte in een sterk verstedelijkt Vlaanderen is meer dan ooit een kwetsbare, schaarse en onvervangbare hulpbron die goed beheerd en voldoende beschermd moet worden om voedselzekerheid te garanderen, risico's op natuurrampen te verkleinen of een tekort aan water of energie te voorkomen. - Investerings in kwaliteitsvolle openruimteprojecten zullen in de toekomst steeds prominenter ingezet moeten worden als hefboom voor het realiseren van infrastructuurprojecten of gebieden voor stedelijke activiteiten en het verlagen van de druk van economische ontwikkelingen op de biodiversiteit en het mil - Vaststelling dat een aantal transformaties op het platteland als gevolg van nieuwe maatschappelijke vragen inzake recreatieve voorzieningen (hobbylandbouw, paardensport, plattelandstoerisme...), energieproductie (wind- en zonnevanggebieden, biomassa) of specifieke economische activiteiten die de open ruimte opzoeken of er inherent mee verbonden zijn (delfstoffenwinning...). Het is evident dat de basisfunctie van de ruimte bestemd voor landbouw, de biodiversiteitsdoelstellingen en de erfgoedwaarde van de open ruimte hierdoor niet in het gedrang mag gebracht worden.	landbouw via effectieve uitvoering van de taakstelling uit het RSV - Via een actief partnerschap met de openruimteactoren zullen we vanuit ruimtelijke ordening investeren in uitvoeringsgerichte openruimteprojecten. Essentieel daarbij is dat we het instrumentarium van de ruimtelijke planning maximaal afstemmen met de instrumenten van het gebiedsgericht natuurbeleid en het beleid inzake landinrichting. Op die manier wil ik komen tot een flexibel en efficiënt systeem gericht op ruimtelijke kwaliteit en een effectieve realisatie van bestemmingen - Vanuit het ruimtelijk beleid zal daarom in overleg met de ministers bevoegd voor natuur en landbouw en met de betrokken administraties een gebiedsgericht meerjarenprogramma opgesteld worden voor de plannings- en inrichtingsinitiatieven voor de natuurlijke en agrarische structuur, uitgaande van de reeds lopende projecten en de prioriteiten gesteld in het regeerakkoord, waarbij de inzet van middelen en personeel maximaal gebundeld worden. - Administratieoverschrijdende coördinatie moet ervoor zorgen dat de voortgang van het programma beleidsmatig opgevolgd wordt en dat de projectwerking geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd wordt - We werken mee met de bevoegde minister bij het in kaart brengen van de zonevreemde bebossing en we herbestemmen de bossen waar dat nuttig en mogelijk is.		Opstellen gebiedsgericht meerjarenplan Administratieoverschrijdende coördinatie In kaart brengen
		10	Verder inzetten op functionele verweving - In het licht van de transformaties in de open ruimte, zullen nieuwe en inventieve strategieën inzake hergebruik, meervoudig ruimtegebruik en verweving van functies moeten ontwikkeld worden - Toegepast op de woonomgeving zijn stedelijke gebieden bij uitstek zones waarin verschillende functies naast mekaar bestaan. Dit maakt precies de sterkte uit van het stedelijk milieu en het vormt ook voor kleinschalige economische functies een goede omgeving. Tegenover			

			deze multifunctionele omgeving staan heel wat monofunctionele ruimtes. • Toegespitst op de monofunctionele economische ruimtes is het een goede zaak dat zeer grootschalige activiteiten met een belangrijke omgevingsimpact op dergelijke zones functioneren. • Aan de andere kant kan men niet omheen de economische transitie die ervoor zorgt dat heel wat tertiaire activiteiten in de plaats komen van industriële activiteiten. Voor veel van die activiteiten is een multifunctioneel milieu waarschijnlijk een betere omgeving dan een monofunctionele ruimte. • Modellen voor economische ruimte in de toekomst zouden dan ook meer moeten rekening houden met de nood aan meer multifunctionele ruimtes, zonder hierbij evenwel de andere functies (zoals wonen, natuur en open ruimte) die van dezelfde ruimte gebruik maken onder druk te zetten. • De sterke verweving van enerzijds weiden en akkers en anderzijds kleinschalige landschapselementen zorgt ervoor dat binnen sommige op het gewestplan aangeduide agrarische gebieden landbouw en natuur reeds nevengechikt voorkomen. Functionele verweving bestaat. • Ten aanzien van toeristisch-recreatief neven- of medegebruik van het platteland zullen, omwille van de toegenomen vrije tijd, inspanningen moeten gebeuren die de toegankelijkheid en de kwaliteit verhogen, zonder hierbij evenwel de basisfunctie van het platteland te hypothekeren • Tevens ondersteun ik vanuit mijn bevoegdheid Ruimtelijke Ordening het beleidsdomeinoverschrijdend plan rond ‘100 jaar Groote Oorlog’ ten volle.	• Deze verweving wordt in de praktijk vandaag georganiseerd via beheersovereenkomsten. Het is evident dat hiermee de planologische bestemmingen niet in vraag worden gesteld. • De reeds aangevatte ontwikkeling van beleidslijnen hieromtrent wordt verder gezet.		
5	Investerings mogelijk maken door ruimte om te ondernemen • De mondialisering van de economie zorgt er paradoxaal voor dat ook het ‘lokale’ (het vestigingsmilieu) een toenemend belang kent (de eerder toegelichte global/local paradox). Met de Lissabonstrategie streeft Europa naar een krachtige kenniseconomie, gericht op de aanwezigheid van menselijk kapitaal, digitalisering, duurzaam energie- en materiaalgebruik, duurzaam milieu- en mobiliteitsbeleid. Zo’n ontwikkeling, mede aangestuurd door de mondialiserende netwerkeconomie, gaat onmiskenbaar gepaard met ruimtelijke veranderingen en	11	Voldoende bijkomende bedrijventerreinen bestemmen om investeringen toe te laten • De effectieve uitvoering van het RSV 1, samen met de korte termijn herziening, impliceert de bijkomende planning van 7000 ha bedrijventerreinen. Hiermee moet op subregionaal niveau een ijzeren voorraad systeem worden gerealiseerd. • De stedelijke gebieden, zowel grootstedelijk als regionaalstedelijk, spelen een hoofdrol in de economie. De dynamiek is vandaag vooral groot in de kleinstedelijke gebieden ondermeer omdat het maatschappelijk draagvlak in de grotere steden voor bijkomend bedrijventerreinen beperkt is.	• De gestarte initiatieven voor de bestemming van bijkomende regionale bedrijventerreinen in groot- en regionaalstedelijke gebieden en het economisch netwerk Albertkanaal zullen dan ook worden voortgezet. Hierbij zal rekening worden gehouden met de behoeften aan een ijzeren voorraad op subregionaal niveau		

	gewijzigde ruimtevragen. • Ruimte van “oude” industriële activiteiten komt vrij. • Dynamische sectoren zoals research, detailhandel, logistiek of kantoren vragen professionele locaties die aan specifieke vereisten voldoen. • Zeker in functie van de mondiale concurrentie dit dat we sterk moeten investeren in creatieve steden en in de omgevingsfactoren die deze economische niches nodig hebben. • Daarnaast kent Vlaanderen ook andere segmenten in de kenniseconomie die naast economische meerwaarde ook kansen bieden op sociaal-culturele en ecologische duurzaamheid: de sterk gespecialiseerde land- en tuinbouw, ontwikkeling van alternatieve energiebronnen, de artistieke sector, de zorgsector, het toerisme, het ruraal ondernemerschap enz. Ook hier dient het ruimtelijk beleid waar nodig een aangepast beleidskader te ontwikkelen. • Verder heeft Vlaanderen een aantal troeven die ze dient uit te spelen en waar ook het ruimtelijk beleid verder zal op inzetten. Het betreft ondermeer de unieke geografische positie in Noordwest Europa • Een aandachtspunt is de werkloosheid die zich ten gevolge van de economische crisis vooral laat voelen in de stedelijke gebieden. Buiten de steden is de groei van werkloosheid beperkter. • Op langere termijn daarentegen wordt een krapte op de arbeidsmarkt voorspeld, omwille van de vergrijzing en afname van de actieve bevolking. In sommige regio's is er nu al een werkloosheidsgraad die dicht tegen de frictiewerkloosheid aanzit. Dit heeft ongetwijfeld ook ruimtelijke gevolgen (bv. lange afstandspendel naar, of meer nood aan bijkomende huisvesting, in gebieden met een tekort arbeidskrachten)		• In het kader van het subsidiariteitsbeginsel en het principe van meer verantwoordelijkheid geven aanverantwoordelijke lokale besturen krijgen de gemeenten voldoende autonomie om kmo-zones te realiseren. • Het loslaten van de grens van 5 ha impliceert dat terreinen voor lokale economie voor meerdere gemeenten tegelijkertijd kunnen functioneren en dat een degelijke inrichting en beheer mogelijk wordt. Ook een combinatie met de regionale terreinen is hierbij een optie.	• Het kaderdecreet ruimtelijke economie zal een coherent en samenhangend ruimtelijk economisch beleid moeten waar maken. Dit sectorale decreet zal onder meer de basis vormen voor de sectorale inbreng vanuit het beleidsdomein economie in de ruimtelijke planningsprocessen enerzijds, en voor de invulling van de bestemde bedrijventerreinen anderzijds. Het spreekt voor zich dat conform het partnerschapsmodel de minister van economie hiervoor bevoegd is, maar dat dit decreet in overleg met de minister van ruimtelijke ordening zal worden opgemaakt. • Er zal een ondersteuning moeten komen van een gewijzigde gemeentelijke fiscaliteit om gemeenten ertoe aan te zetten samen te werken.		Kaderdecreet ruimtelijke economie Ondersteuning gemeenten
12	Voor dynamische sectoren en plekken worden voldoende investeringskansen gecreëerd • Met ‘creatieve steden’ willen we laboratoria creëren van innovatie in de economie. Ruimte dient vrijgemaakt voor investeringen van innovatieve bedrijven, research en kantoren. Vooral zakelijk diensten, gezondheidszorg en maatschappelijke diensten zijn de sterke groeisectoren die moeten gefaciliteerd worden. Op basis van het klimaat- en CO2-debat dienen WIN/WIN-situaties gezocht • De luchthavenregio van Zaventem heeft alle kenmerken van een economische groeipool. De ruimtebehoevende dienstverlening (logistiek) en de complementariteit met de internationale besluitvormingscentra in Brussel, zijn de basis van deze economische motor. • De poortfunctie van de luchthaven van Zaventem en van de luchthavens in het algemeen vraagt naast voldoende ruimte tevens een coherent ruimtelijk beleid in en rond de luchthaven. Dit beleid moet afgestemd zijn op de geldende internationale veiligheidseisen (bvb obstakelwetgeving, veiligheidsstroken, ...) en moet voorzien in de begeleiding en investering in de ontwikkeling van de luchthaven(regio) met de nodige flankerende maatregelen (zoals specifieke bouwvoorschriften, akoestische isolatie, ...) ten behoeve					Luchthaventoets

			van de leef- en woonkwaliteit. Dit is essentieel om (toekomstige) conflicten tussen luchthavens en de omgeving te vermijden.	bijkomende (woon)ontwikkelingen in het ‘ruime Zaventemse’ een luchthaventoets voor.		
		13	Blijvend inzetten op het hergebruiken, verdichten en activeren van onbenutte bestaande bedrijventerreinen. - Door het krimpen van de industriële werkgelegenheid, ontstaan er mogelijkheden voor het economisch hergebruik van de verlaten industriële gebouwen en sites. - De (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen en verlaten sites dient op een ruimtelijk kwalitatieve en duurzame manier te gebeuren. Het recente ideeënboek “Kwalitatieve bedrijventerreinen” is hiervoor een stimulans. - Een belangrijk deel van de Vlaamse economie ligt verweven in bewoond weefsel of in de open ruimte. Voor heel wat segmenten in de innoverende economie is een multifunctioneel milieu interessanter dan een monofunctioneel milieu.	- Samen met ministers bevoegd voor leefmilieu en economie vanuit het ruimtelijk beleid onverminderd inzetten op een ruimtelijk kwalitatieve en verantwoorde ontwikkeling en sanering van brownfields, en op de herwaardering van vervuilde bedrijfsgronden. - Er wordt getracht om actuele door het beleid gewenste en verantwoorde ruimteclaims te richten op ongebruikte, te saneren sites. Waar nodig zullen hiervoor bestemmingswijzigingen worden doorgevoerd om investeringen te accommoderen. - In samenwerking met de minister bevoegd voor economie inzetten op het activeren van onbenutte bedrijfsgronden en bedrijfspanden, met als doelstelling het bereiken van een realisatiegraad van 95% tegen 2020. - Onderzoeken hoe activeringsheffingen, desaffectatie en planologische ruil kunnen ingezet worden en het Grond- en Pandendecreet uitbreiden. - Hierbij is een goede monitoring noodzakelijk. - In overleg met de bevoegde administratie, al dan niet in uitvoering van het kaderdecreet Ruimtelijke Economie, kunnen bijkomende initiatieven genomen worden. - Zonder andere ruimtegebruikers in de verdrukking te brengen, zal een kwalitatieve verweving van economische activiteiten, bijvoorbeeld in hergebruiksites, worden gestimuleerd.		Samen met ministers bevoegd voor leefmilieu en economie ontwikkeling en sanering brownfields en herwaardering van vervuilde bedrijfgronden Waar nodig bestemmingswijzigingen doorvoeren Onderzoek Monitoring
6	Vlaanderen als slimme draaischijf voor vervoer en logistiek Ten gevolge van de mondiale netwerkeconomie, wordt onze industrie verder toegespitst op onder meer de industrieën die geënt zijn op de locatievoordelen van de poorten (havens, luchthavens) en de centrale ligging van Vlaanderen. Naast de havens en zeehavens denk ik dan voornamelijk aan de sterk uitgebouwde infrastructuur voor de verschillende modi (autosnelwegen,	14	Ondersteunen van multimodaal transport, modal shift en comodaliteit door middel van infrastructuur - vanuit de ruimtelijke ordening faciliteren van de klemtonen in het regeerakkoord om te komen tot een verhoogde comodaliteit en modal shift zoals door de vertramming van het openbaar vervoer, de verbeterde doorstroming voor het openbaar vervoer, pijpleidingentransport ter ontlasting van ander transportmodi, enz. - Om de bereikbaarheids- en doorstromingsproblematiek, die een hypotheek legt op het functioneren van onze			

	spoorwegen en binnenvaart) - De toenemende verkeerdrukke en de daardoor ook groeiende files vormen evenwel een bereikbaarheids- en doorstromingsprobleem, hetgeen een bedreiging is voor de vestiging van logistieke activiteiten die strategisch belangrijk zijn voor Vlaanderen - Oplossingen hiervoor liggen onder meer in de betere benutting van de bestaande infrastructuur, met een spreiding over de verschillende modi. De doelstelling is s amen met de minister bevoegd voor mobiliteit te komen tot een duurzaam mobiliteitssysteem dat een antwoord biedt op de economische, sociale en milieubehoeften. - Belangrijk is ook dat de verschillende activiteiten op de juiste locatie worden ingeplant, met andere woorden dat het locatiebeleid verder wordt doorgezet (gaat zowel om economische activiteiten, met in het bijzonder de logistieke activiteiten, als om residentiële en aanverwante ontwikkelingen (recreatieve, commerciële, .		economie, aan te pakken, moet een duurzame modal shift worden gerealiseerd. Er moet worden ingezet op het verhogen van de multimodaliteit en duurzaamheid van het vervoerssysteem. Dit geldt zowel voor de logistieke activiteiten als voor personenmobiliteit. Hoewel veel van de noodzakelijke stappen daartoe buiten de ruimtelijke ordening liggen, heeft het ruimtelijk beleid ook een niet te onderschatten rol op vlak van faciliteren van de geplande investeringen als op vlak van stimuleren. - Bijkomende ruimtelijke ontwikkelingen voor transportinfrastructuur zijn geen evidentie, gelet op de schaarse ruimte die er is. De aanwezige infrastructuur moet dan ook optimaal worden benut, voor de juiste doeleinden gebruikt en efficiënt ingericht, maar ook waar nodig moet worden opgewaardeerd en uitgebreid. - De missing links van het RSV in het vervoerssysteem moeten worden gerealiseerd. Het ruimtelijk beleid moet de nodige investeringen op een vlotte wijze faciliteren. Een aandachtspunt hierbij is het vergunningenbeleid. - De realisatie van missing links betreft in bepaalde gevallen de realisatie van een nieuwe infrastructuur, hetgeen vanzelfsprekend een impact heeft op de omgeving en derhalve ook op verschillende actoren / sectoren. - Pijpleidingtransport	- In nauw overleg met de betrokken actoren – zowel de administraties, de lokale besturen als de sectoren zelf – is het aan de administratie RO om reeds van in het begin van het proces mee te denken over de wijze waarop dit op een ruimtelijk verantwoorde en kwalitatieve manier kan gebeuren of van bij het begin aan te geven wat niet kan. Op die manier kunnen de noodzakelijke formele procedures vlot worden doorlopen. - Aandachtspunt daarbij is het vergunningenbeleid. Zoals gesteld in het regeerakkoord worden meer infrastructuurwerken mogelijk zonder ruimtelijk uitvoeringsplan. Het uitvoeringsbesluit wordt ruimer ingevuld wat de snellere realisatie van belangrijke infrastructuurwerken mogelijk maakt. De typevoorschriften moeten meer ruimte laten voor de uitbreiding van infrastructuur van openbaar nut, zonder daarvoor de initiatiefnemer te verplichten een tijdrovende procedure van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) met MER of MER-screening te volgen. - Wat betreft de realisatie van de missing links in het vervoerssysteem – zowel de weginfrastructuur als de spoor- en waterweginfrastructuur, zal de administratie RO constructief haar rol opnemen in de lopende of nog op te starten processen, met als doel op een vlotte en ruimtelijk kwalitatieve manier de nodige ruimte te voorzien en snel tot realisatie over te kunnen gaan. - Een breed opgezet overlegproces kan tijdig inspelen op de bezorgdheden en potentiële knelpunten en de nodige maatregelen nemen, waardoor het draagvlak voor de ingrepen sterk toeneemt - onderzoeken in welke mate pijpleidingtransport, ondermeer voor de chemische industrie, een grotere		Administratie RO denkt mee over de wijze waarop dit ruimtelijk verantwoord en kwalitatief kan gebeuren om zo de formele procedures vlot te doorlopen De administratie zal constructief haar rol opnemen om snel tot realisatie over te kunnen gaan Opzetten breed overlegproces Onderzoek
--	--	--	---	--	--	---

	Een kwalitatieve inrichting van de ruimte ontspruit dus niet enkel in de hoofden van planners en ontwerpers, maar is het resultaat van een grondige afstemming aan de verwachtingen en ervaringen van de gebruikers van die ruimte, nu en in de toekomst. Vast staat dat ruimtelijke kwaliteit locatie-, tijd -en cultuurgebonden is. • Dat zoveel mogelijk objectiveren moet de uitgangspunten van ruimtelijke kwaliteit beter bespreekbaar en begrijpbaar maken. • Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit moet verankerd worden doorheen elke stap van het hele proces van visievorming, beleidsformulering en -standpuntbepaling, vertaling naar beleidsdocumenten zoals plannen, het locatieonderzoek voor een project, de inrichting of realisatie ervan, tot en met het beheer.		• Tenslotte is ook de handhaving van kwaliteit een belangrijk aandachtspunt			
Beleidslijn 4 : Herdenken en een vereenvoudiging van het instrumentarium.						
8	Ruimtelijk ordeningsinstrumentarium voor en op het ritme van de maatschappij • De wetgeving op de ruimtelijke ordening is met de Codex fundamenteel herschreven en vraagt een serieuze inwerking van alle betrokken actoren en besturen. Een periode van decretale rust wordt nagestreefd zodat de Codex in een serene context gefaseerd in werking kan gesteld worden. • Dit neemt niet weg dat een aantal evidente, efficiëntie en effectiviteitsverhogende, vereenvoudigingen reeds op korte termijn zullen worden doorgevoerd. • Ook conflicterende regelgeving of grafische overlappingsen worden maximaal weggewerkt. Tevens worden de tracés en bufferstroken op de gewestplannen voor infrastructures die niet meer zullen gerealiseerd worden snel weggewerkt. Wat betreft het wegwerken van grafische overlappingsen, van tracés en bufferstroken zal de administratie de opdracht krijgen om samen met andere betrokken administraties een plan van aanpak voor te bereiden, dat op een zo kort mogelijke termijn naar de Vlaamse Regering gaat. • Ook worden de bestaande instrumenten op het bereiken van hun doelstellingen genmonitord. Zo wordt bv. de gewestelijke	17	Het partnerschapsmodel • Ruimtelijke ordening is in wezen de ruimtelijke afweging van maatschappelijke keuzes en belangen vanuit de eigen ruimtelijke beleidskaders en doelstellingen. Binnen deze context betekent de ontwikkeling van een partnerschapsmodel vooreerst een werkelijke subsidiariteit met bevoegdheden en verantwoordelijkheden op het juiste bestuurlijke niveau. • Dit betekent dat de ruimtevrage sectoren op een gelijkwaardige wijze in de ruimtelijke afweging aan bod kunnen komen. Het wetgevend kader van de ruimtelijke ordening moet daarom de aanknopingspunten bevatten om de doelstellingen met ruimtelijke implicaties van andere sectoren te kunnen realiseren, binnen de ruimtelijke beleidskaders en doelstellingen • Het uitbouwen van het partnerschapsmodel moet zo breed mogelijk geïnterpreteerd worden en speelt zowel bij de planningsfase, de uitvoeringsfase als de projectfase. • Met dit model is het de bedoeling om een grotere beleidseffectiviteit te realiseren samen met het plaatsen van bevoegdheden en verantwoordelijkheden bij de juiste partners. • Het partnerschapsmodel wordt voorgesteld vanuit de vastgestelde ‘sectoralisering’ in het beleid, wat geleid	• Er wordt nagegaan in welke mate sectorale doelstellingen met ruimtelijke repercussies door een		Onderzoek

	stedenbouwkundige verordening toegankelijkheid geëvalueerd, zodat indien nodig de stedenbouwkundige verordening kan worden verbeterd. - De minister wil in functie van zijn beleidskeuzes een aantal fundamentele facetten bijsturen: - De ruimtelijke ordening heeft een integrerende en coördinerende rol om de diverse maatschappelijke activiteiten met de sectorale aanspraken gelijktijdig af te wegen om te komen tot ruimtelijke keuzes, kwaliteit en duurzaamheid - Deze rol moet op een efficiënte manier worden opgenomen en moet voldoende realisatiegericht en dynamisch zijn - Daartoe moet ook nagegaan worden of de beschikbare instrumenten op het vlak van plannen, vergunnen en handhaven, voldoende effectief zijn en voldoende effectief ingezet worden - Bovendien moet het ruimtelijk beleid zich meer strategisch en selectief opstellen. Er is dus nood aan een duidelijke selectieve en uitvoeringsgerichte ruimtelijke strategie en lange termijnvisie - Er is nood aan gedragen ruimtelijk beleid op basis van partnerschap met de stakeholders - Er is nood aan goede afspraken over de taakverdeling tussen de betrokken partners.		heeft tot een toenemende politiek van ‘terreinbezetting’ via een grote verscheidenheid van (elkaar soms tegensprekende) sectorale instrumenten. Iedere ‘sector’ of ‘belangengroep’ tracht, via de inzet van steeds krachtigere instrumenten, eenzijdig en concurrerend ten opzichte van anderen, zijn belangen te verdedigen. - Ruimtelijke ordening focust zich op zijn fundament namelijk het verzekeren van een maatschappelijk gedragen afwegingsproces, ruimtelijke duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit, vanuit een eigen gedragen ruimtelijke visie. - Uiteraard impliceert het partnerschapsmodel ook dat de burger met het oog op draagvlakvorming actief betrokken wordt en dat het finaal het ruimtelijk beleid de keuzes maakt ten gunste van het algemeen belang; waarbij ze de krijtlijnen, de marges en de metadoelstellingen neerzet en de realisatie ervan garandeert. - Vanuit een ruimtelijk management perspectief richt ruimtelijke ordening zich bijgevolg op het faciliteren en stimuleren van de kwalitatieve ontwikkeling van gebieden en ruimtes. Eens de ruimte gefaciliteerd, bepalen sectorale instrumenten de verdere inrichting, zoals natuur-, landinrichting, maar ook economische inrichting of de eigen stedenbouwkundige instrumenten. - Het partnerschapsmodel houdt dus wederzijdse engagementen in van alle betrokkenen, ook engagementen over de inzet van middelen in functie van effectieve realisaties. Daartegenover kan een vereenvoudiging van de administratieve procedure geplaatst worden.	eigen sectorale decreta basis of op een andere manier kunnen worden verzekerd, vanuit de noodzaak om de relatie met de wetgeving ruimtelijke ordening duidelijk te maken. - De verschillende ruimtelijke sectoren hebben hierbij de verantwoordelijkheid om de sectorale wensbeelden en ruimtelijke vragen duidelijk in kaart te brengen. De ruimtelijke ordening speelt dan zijn integrerende en coördinerende rol. - Er moet in deze context ook nagedacht worden over andere formules om maatschappelijke consensus voor de ruimtelijke inrichting van een gebied te realiseren. - In deze gevallen moet onderzocht worden of de vergunningsplicht kan omgezet worden naar meldingsplicht of een vergelijkbaar instrument. - Het engagement veronderstelt zowel acties, monitoring als evaluatie van de beleidsimplementatie		In kaart brengen van sectorale wensbeelden en ruimtelijke vragen Zoeken andere formules Onderzoek Acties, monitorin en evaluatie van de beleidsimplementatie
		18 Het subsidiariteitsbeginsel maximaal invullen. - Vanuit een maximale invulling van het subsidiariteitsbeginsel dienen de lokale en provinciale overheden de nodige verantwoordelijkheden op te nemen voor de invulling van hun ruimtelijke ordeningsbeleid. - Gemeenten nemen o.a. de autonomie op om KMO-zones en woongebieden op hun grondgebied te realiseren. - Een evaluatie van de ontvoogding van lokale besturen dringt zich op. - Controle en toezicht op beslissingen vanuit de Vlaamse administratie waarvoor de gemeentes en provincies de eindverantwoordelijkheid dragen, dient tot het strikt		De Vlaamse overheid heroriënteert zich hiervoor naar een rol van begeleiden en stimuleren		Heroriëntatie Vlaamse overheid

		noodzakelijke en het voor Vlaanderen relevante beperkt te worden, waardoor naast de installatie van een reële verantwoordelijkheid eveneens heel wat tijdswinst kan geboekt worden. • Uiteraard dient te worden opgevolgd hoe die verantwoordelijkheid op terrein wordt ingevuld. • Onderzoeken of en binnen welke voorwaarden lokale overheden - individueel of in een (vrijwillig) samenwerkingsverband - die over voldoende bestuurskracht beschikken meer verantwoordelijkheid inzake het ruimtelijk beleid kunnen opnemen, ondermeer vanuit de doelstelling om exclusieve Vlaamse beleidsmateries vanuit slechts 2 beleidsniveaus aan te sturen. Zeker in geval sterke lokale besturen bestaan of ontstaan bv. in een stadsregionale context, of in een streekcontext is een versterking van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en middelen na te streven • Er moet ook geïnvesteerd worden in de opleiding stedenbouw en in de permanente vorming van betrokken ambtenaren op alle niveaus. • Subsidiariteit gaat over het opnemen van uitdagingen op het meest gepaste niveau. In de multilevel overheidsomgeving waarin we leven, kan dit ook betekenen dat we bepaalde aspecten mee vanuit een Europese of internationaal perspectief moeten bekijken. Hier proactief op inspelen. Mogelijke negatieve effecten en bedreigingen van het boven- Vlaamse niveau moeten beperkt worden door ze vroeg te detecteren en in de juiste baan te proberen leiden	• De formule van een visitatiecommissie kan hiervoor gehanteerd worden. • Op maak van een actieplan ‘subsidiariteit’. Dit zal enerzijds de krijtlijnen uitwerken om de voorwaarden voor grotere lokale autonomie te bepalen. Anderzijds worden binnen de budgettaire mogelijkheden voor de ondersteuning van de lokale besturen, een ondersteuning voorzien voor de lokale uitoefening van de nieuwe taken. • Deze opleidingen zullen ondermeer focussen op klantvriendelijkheid en pro-activiteit. • Het EU-voorzitterschap in 2010 hiervoor een uitgelezen kans: Vlaanderen zal actief inzetten op de opvolging van het Europese proces rond Territoriale Cohesie en overweegt om, binnen haar mogelijkheden in het kader van de toerbeurtregeling, tegen eind 2010 een activiteit te organiseren met als doel enkele actuele knelpunten en/of topics inzake ruimtelijke ordeningsbeleid te behandelen via inbreng van en bespreking door diverse specialisten terzake uit verschillende lidstaten.		Zoeken formule Opmaak actieplan ‘subsidiariteit’ Organiseren van een activiteit in kader van EU-voorzitterschap
19	Snellere procedures bij concrete investeringsprojecten	• Het doorvoeren van procedurele vereenvoudigingen om belangrijke projecten sneller te kunnen verwezenlijken en Vlaamse investeringen maximaal te faciliteren vormt een belangrijk aandachtspunt. • Een tweede denkpiste is de introductie van een instrumentarium dat een versnelde realisatie van projecten mogelijk maakt. Hiermee wordt er naar gestreefd om projecten te kunnen vergunnen op het ogenblik dat er een voldoende maatschappelijk draagvlak voor bestaat.	• Bepalen voor welke werken van algemeen belang bij strijdigheid van het bestemmingsplan een bestemmingswijziging moet doorgevoerd worden en waarvoor geen afzonderlijk planninginitiatief vereist is • Onderzoeken of de lijst van handelingen van algemeen belang verder kan worden uitgebreid om zo toe te laten versneld een vergunning af te leveren in het geval een planningsinitiatief in voorbereiding is. • Voortgaand op de ervaringen in het buitenland, wordt nagegaan of een onderscheid kan gemaakt worden tussen eenvoudigere projectgerichte planning en meer integrale of gebiedsgerichte ruimtelijke planning. Voor deze eerste categorie is het onderscheid tussen		Onderzoek Onderzoek Onderzoek

				planniveau en projectniveau immers beperkt, wat zich uit in RUP's die het niveau van een vergunning behalen. Hierin ligt zeker een uitdaging tot vereenvoudiging en versnelling met als oogmerk projecten waarvoor maatschappelijk draagvlak bestaat sneller te kunnen uitvoeren. De aspecten planmatige aanpak, alternatieven- en milieubeoordeling en volwaardige participatie blijven daarbij voorop staan.		
		20	Verdere evaluatie vergunningsprocedures - Onderzoeken van de mogelijkheden inzake de meldingsplicht: de vergunningsplicht zou kunnen overgaan tot meldingsplicht op de moment dat de inrichting en beheer van een gebied bepaald is, door stedenbouwkundige, maar mogelijk ook door sectorale instrumenten. - Acties om de vergunningsprocedures te stroomlijnen: vereenvoudigen en versnellen waar dit mogelijk is.	- Evalueren van de huidige vrijstellingen van vergunningsplicht en de zaken die onder de meldingsplicht vallen. - Wat de meldingsplicht betreft nagaan of een aantal zaken bijkomend kunnen worden versoepeld (meldingsplichtig in plaats van vergunningsplichtig), bijvoorbeeld waar een concreet project al volledig is doorgesproken op vooroverleg, waar de concrete invulling vast of zo goed als vast ligt via een inrichtings- of beheersplan dat al dan niet via sectorwetgeving is tot stand gekomen, enz.		Evaluatie Onderzoek
		21	Een coherent geheel van wetgeving, duidelijk en leesbaar voor overheden, burgers en bedrijven - De ruimtelijke ordening dient te garanderen dat burgers en bedrijven vlot correcte informatie en adequaat advies kunnen opvragen over hun (ver)bouwintenties en -plannendossiers. - Daarnaast is het essentieel om het gegevensverkeer tussen burger en overheid en tussen overheden onderling te optimaliseren	- De Codex wordt gefaseerd in werking gesteld zodat de implementatie gemakkelijker wordt en de diverse overheden zich eenvoudiger kunnen inwerken ten aanzien van de wijzigingen. - Een aantal onderdelen van de Codex (meldingsplicht, declaratief attest weekendverblijven, projectvergaderingen...) treden pas in werking op 1 april 2010. - De besluiten die in voorbereiding waren, worden opnieuw geëvalueerd met het oog op rechtszekerheid, duidelijkheid en efficiëntie. - Conform het regeerakkoord onderzoeken samen met de bevoegde minister voor Energie hoe het as-builtattest en het EPB-attest tot één instrument kan teruggebracht worden - Er komen internettoepassingen die de aanvrager begeleiden.		Gefaseerde inwerkstelling Codex Evaluatie Onderzoek Ontwikkelen internettoepassingen

